

بسم الله الرحمن الرحيم

نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم
از منظر جرم‌شناسی و آموزه‌های دینی

صادق عاشری لشت‌نشایی

سرشناسه	: عاشری لشت‌نشایی، صادق، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر جرم‌شناسی و آموزه‌های دینی/صادق عاشری لشت‌نشایی.
مشخصات نشر	: رشت : نشر بلور، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ح، ۱۶۸ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۶-۵۳۴-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سرمایه اجتماعی -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع	: Social capital (Sociology) -- Moral and ethical aspects
موضوع	: جرم و جنایت -- پیشگیری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Crime prevention -- Religious aspects-- Islam
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ن ۷۲۸/ع ۲۸ HM
رده بندی دیویی	: ۳۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۲۹۹۳۱

نقشه سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر جرم‌شناسی و آموزه‌های دینی

نویسنده:	صادق عاشری لشت‌نشایی
ناشر:	انتشارات بلور
نوبت چاپ:	اول
تاریخ انتشار:	۱۳۹۵
تعداد صفحه/قطع:	۱۶۸/جلی
امور فنی:	مؤسسه ساقی
چاپ و صحافی:	چاپ زیتون
شمارگان:	۱۰۰۰
قیمت:	۱۲۰۰۰ تومان

نشانی: رشت، خیابان امام خمینی، کوی آفتاب، جنب مسجد، انتشارات بلور
تلفن: ۰۱۳-۳۳۲۴۵۵۷۵ ۰۱۳-۳۳۲۶۲۲۳۲ ۰۱۳-۳۳۲۵۴۶۱۷ فکس:

همراه: ۰۹۰۲۱۹۷۵۱۲۳ SMS: ۵۰۰۰۲۰۶۰۵۰۶۰
Email: boloor_publications@gmail.com

چکیده:

سرمایه اجتماعی ثروت اجتماعی است که ناشی از روابط اجتماعی در جامعه است و انسان آن را بازندگی اجتماعی به دست می‌آورد. مانند خانواده، تحصیلات و سرمایه اجتماعی در روابط میان افراد تجسم می‌یابد. سرمایه اجتماعی در تلاش است تا از طریق روابط متقابل، هنجارها، اعتماد و شبکه‌های اجتماعی امکان مشارکت مردم در اقدامات جمعی را به‌منظور کسب منافع متقابل فراهم آورد. سرمایه اجتماعی به‌عنوان ابزاری کارآمد، قابلیت بالایی در تبیین مسائل اجتماعی از جمله جرائم دارد و از طریق تقویت هنجارهای غیررسمی و افزایش اعتماد در بین شبکه‌های اجتماعی موجب ارتقای راه‌کارهای پیشگیری از جرم می‌شود و از هزینه‌های بخش رسمی سرکوب و مجازات به مقدار قابل‌توجهی می‌کاهد. از سوی دیگر نباید از جنبه‌های منفی سرمایه اجتماعی و به‌ویژه سبک‌گیری، سرمایه‌های اجتماعی منفی در دسته‌های خلاف‌کاران نیز غافل شد. بنابراین از منظر جرم‌شناسی اگر دولت در اقدامات خود، سرمایه‌های اجتماعی را در نظر بگیرند می‌توانند از ارتکاب جرم در جامعه پیشگیری کنند. از آنجا که دین می‌توان ادعا کرد که بیشتر آموزه‌های مؤثر در ایجاد سرمایه اجتماعی منحصر به آن هستند و هیچ پدیده دیگری نمی‌تواند کارکرد و نقش دین را در این زمینه ایفا نماید. حتی برخی از آموزه‌هایی که در انحصار دین نیستند، وقتی مورد تأیید دین قرار می‌گیرند میل بیشتری در میان مردم برای انجام آن اعمال ایجاد می‌کنند. باعث پیشگیری از جرائم می‌شوند. از طرف دیگر می‌توان سرمایه‌های اجتماعی را پیش‌فرض تحقق آرمان اخوت اسلامی دانست که اثر عملی آن، کاهش فاصله بین ملت‌های مسلمان و کاهش جرائم است. در این تحقیق سعی شده تا از منظر جرم‌شناسی و دین اسلام به این مهم پرداخته شود و نیز بررسی گردد که تبیین‌های جرم‌شناختی از نقش سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از جرم تا چه حد با آموزه‌های دینی همخوانی دارد. همچنین روش تحقیق به‌صورت توصیفی تحلیلی است. روش گردآوری اطلاعات نیز کتابخانه‌ای است.

کلمات کلیدی: سرمایه اجتماعی - پیشگیری از جرم - جرم‌شناسی - آموزه‌های دینی

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
الف) بیان مسئله	۱
ب) ضرورت انجام پژوهش	۲
ج) سؤال‌های پژوهش	۳
۱- سؤال‌های اصلی:	۳
۲- سؤال‌های فرعی	۳
د) فرضیه‌های پژوهش	۴
ه) روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۴
و) ساختار پژوهش	۴
ز) اهداف پژوهش	۵
ح) پیشینه‌ی پژوهش	۵
فصل اول: کلیات پژوهش	۷
مبحث اول: شناخت واژه‌ها	۸
گفتار اول: سرمایه	۸
بند اول: معنای سرمایه	۸
۱- در لغت	۸
۲- در اصطلاح	۹
بند دوم: انواع سرمایه	۹
بند سوم: سرمایه اجتماعی	۱۰
الف) تعاریف سرمایه اجتماعی	۱۰
ب) ویژگی‌های سرمایه‌ی اجتماعی	۱۳
ج) انواع سرمایه اجتماعی	۱۳

- ۱۴..... (د) سطوح سرمایه اجتماعی
- ۱۵..... (ه) ابعاد سرمایه اجتماعی
- ۱۵..... ۱- بعد ساختاری
- ۱۵..... ۲- بعد هنجاری
- ۱۶..... ۳- بعد شناختی
- ۱۶..... (و) شاخص‌های سرمایه اجتماعی
- ۱۶..... ۱- اعتماد اجتماعی
- ۱۶..... ۲- انسجام اجتماعی (شبکه‌ها)
- ۱۷..... ۳- آگاهی
- ۱۷..... ۴- احساس حق (وابستگی به مکان)
- ۱۷..... ۵- مشارکت اجتماعی
- ۱۸..... گفتار دوم: جرم
- ۱۸..... ۱- در لغت
- ۱۸..... ۲- در اصطلاح
- ۱۸..... الف) جرم از دیدگاه شریعت اسلامی
- ۱۸..... ب) جرم در قوانین عرفی
- ۱۹..... ج) جرم در جرم‌شناسی
- ۱۹..... گفتار سوم: پیشگیری از جرم
- ۱۹..... بند اول: معنای پیشگیری
- ۱۹..... الف) در لغت
- ۱۹..... ب) در اصطلاح
- ۲۰..... ۱- مفهوم موسع پیشگیری
- ۲۰..... ۲- مفهوم مضیق پیشگیری
- ۲۰..... بند دوم: انواع پیشگیری
- ۲۰..... الف) پیشگیری کیفری (عام و خاص)

۲۱	ب) پیشگیری عمومی و پیشگیری اختصاصی
۲۱	ج) پیشگیری از بزهکاری اطفال و پیشگیری از بزهکاری عمومی (پیشگیری بر اساس معیار سن)
۲۲	د) پیشگیری انفعالی و پیشگیری فعال
۲۲	ه) پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالث (پیشگیری بر اساس الگوی پزشکی)
۲۲	۱- پیشگیری ابتدایی
۲۲	۲- پیشگیری ثانویه
۲۳	۳- پیشگیری ثالث
۲۳	و) پیشگیری وضعی
۲۳	ز) پیشگیری اجتماعی (پیشگیری از طریق توسعه اجتماعی)
۲۴	۱- پیشگیری اجتماعی رشد مدار (فرد مدار)
۲۴	۲- پیشگیری اجتماعی حامی مدار
۲۵	مبحث دوم: پیشینه‌ی سرمایه اجتماعی
۲۶	مبحث سوم: مبانی سرمایه اجتماعی
۲۷	گفتار اول: مبانی جامعه‌شناختی سرمایه اجتماعی
۲۷	بند اول: نظریه کنترل اجتماعی
۲۸	بند دوم: نظریه مهار
۲۹	بند سوم: نظریه قیود اجتماعی
۲۹	بند چهارم: نظریه فشار ساختاری
۳۰	گفتار دوم: مبانی روان‌شناختی سرمایه اجتماعی
۳۰	بند اول: نظریه کنترل اجتماعی شخصیت-محور
۳۱	بند دوم: تئوری شخصیت جنایی
۳۲	الف) تئوری شخصیت جنایی از دیدگاه دوگرف
۳۲	ب) تئوری شخصیت جنایی (مؤلفه‌های شخصیت جنایی) از دیدگاه مونه ریه
۳۳	ج) تئوری شخصیت جنایی از دیدگاه زان پیناقل
۳۵	فصل دوم) نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر جرم‌شناسی

- ۳۶.....مبحث اول: نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری اجتماعی
- ۳۶.....گفتار اول: نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری رشدمدار
- ۳۷.....بند اول: نقش سرمایه اجتماعی خانواده در پیشگیری رشدمدار
- ۳۷.....الف) خانواده مهم‌ترین مکان انباشت و انتقال سرمایه اجتماعی
- ۳۹.....ب) تأثیر کاهش سرمایه اجتماعی مثبت خانواده بر پیشگیری رشدمدار
- ۴۱.....ج) تأثیر سرمایه اجتماعی خانواده بر کاهش ترک تحصیل
- ۴۲.....بند دوم: نقش سرمایه اجتماعی مدرسه در پیشگیری رشدمدار
- ۴۳.....الف) مدرسه، عرصه دیگر اجتماعی کردن
- ۴۴.....ب) تأثیر افزایش میزان تحصیلات بر پیشگیری رشدمدار
- ۴۶.....ج) تأثیر مدرسه معلم در ایجاد بهداشت روانی دانش آموزان
- ۴۸.....گفتار دوم: نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری جامعه‌مدار
- ۴۹.....بند اول: نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی
- ۵۰.....الف) تأثیر سرمایه اجتماعی بر سیاست‌های فاه اجتماعی
- ۵۳.....ب) تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش فقر
- ۵۵.....بند دوم: نقش سرمایه اجتماعی در ارتقای عملکرد و اختارهای دولتی در راستای اهداف پیشگیری جامعه‌مدار
- ۵۶.....الف) عملکرد دولت در بازتولید و تخریب سرمایه اجتماعی
- ۵۹.....ب) تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد پلیس (پیشگیری انتظامی)
- ۶۱.....مبحث دوم: نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری وضعی
- ۶۱.....گفتار اول: نقش سرمایه اجتماعی شهر در پیشگیری وضعی
- ۶۳.....گفتار دوم: نقش سرمایه اجتماعی محله در پیشگیری وضعی
- ۶۵.....فصل سوم) نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر آموزه‌های دینی
- ۶۶.....مبحث اول) مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در اسلام
- ۶۸.....گفتار اول: ساختار سرمایه اجتماعی در اسلام
- ۶۸.....بند اول: جامعه
- ۶۹.....بند دوم: خانواده

۷۰	بند سوم: مدرسه
۷۲	بند چهارم: مسجد
۷۳	گفتار دوم: مؤلفه‌های شناختی سرمایه اجتماعی در اسلام
۷۴	بند اول: ولایت
۷۵	بند دوم: مؤلفه‌های ایجاد هنجار
۷۶	الف) عدالت
۷۶	ب) ایثار
۷۶	ج) تزیید خوبی
۷۷	د) خیرخواهی عمومی
۷۷	گفتار سوم: مؤلفه‌های احساسی (ارتباطی) سرمایه اجتماعی در اسلام
۷۷	بند اول: عوامل دوستی
۷۸	بند دوم: اخوت
۷۹	بند سوم: علقه و یکپارچگی امت اسلامی
۷۹	بند چهارم: اصل توبه اجتماعی
۸۰	گفتار چهارم: مؤلفه‌های رفتاری سرمایه اجتماعی در اسلام
۸۱	بند اول: مؤلفه‌های اجتماعی
۸۱	الف) مؤلفه‌های ایجابی
۸۱	۱- حقوق برادران مؤمن
۸۱	۲- امانت داری
۸۲	۳- وفای به عهد
۸۲	۴- امر به معروف و نهی از منکر
۸۴	۵- مدارای اجتماعی
۸۵	۶- پذیرش منحرفان و کج روان
۹۳	ب) مؤلفه‌های سلبی
۹۳	بند دوم: مؤلفه‌های اقتصادی

- ۹۴..... الف) قرض الحسنه
- ۹۴..... ب) قاعده کتابت
- ۹۵..... ج) انفاق
- ۹۵..... د) وقف
- ۹۷..... گفتار اول: نقش وقف در پیشگیری از جرم
- ۹۸..... بند اول: واژه شناسی وقف
- ۹۹..... بند دوم: خصوصیات و ویژگی‌های فرهنگ وقف در سیاست جنایی اسلام
- ۹۹..... الف) کاهش تصدی گیری دولت
- ۱۰۰..... ب) بهره مندی عام از وقف حتی برای غیرمسلمانان
- ۱۰۱..... ج) ثمرات و برکات دائمی وقف
- ۱۰۱..... د) عدم محدودیت موارد مصرف وقف
- ۱۰۲..... بند سوم: وقف و پیشگیری از جرم
- ۱۰۲..... الف) افزایش امنیت عمومی جامعه
- ۱۰۴..... ب) ایجاد فضای محیطی و شهری مناسب برای پیشگیری از جرم
- ۱۰۵..... ج) گسترش و تقویت فرهنگ تعامل و وفاق اجتماعی
- ۱۰۶..... د) تأمین عدالت اجتماعی
- ۱۰۹..... ه) گسترش شعائر و تعالیم اسلامی
- ۱۱۰..... بند چهارم: وقف و پیشگیری نوع دوم
- ۱۱۱..... الف) تأمین امنیت لازم برای زنان مطلقه یا فراری از خانه
- ۱۱۱..... ب) وقف برای فرونشاندن خشم‌ها و کینه‌ها
- ۱۱۲..... ج) تأمین امنیت و آسایش غریبان و مهاجران
- ۱۱۳..... بند پنجم: وقف و پیشگیری نوع سوم
- ۱۱۳..... الف) کمک به بزه دیدگان در طرح شکایت خود
- ۱۱۴..... ب) نقش وقف در اصلاح و درمان مجرمان
- ۱۱۵..... ج) نقش وقف در کاهش جمعیت زندان و اثرات ناشی از زندان بر زندانی و خانواده‌اش

۱۱۶	کفتار دوم: نقش امر به معروف و نهی از منکر در پیشگیری از جرم
۱۱۸	بند اول: مفاهیم، مبانی و شرایط امر به معروف و نهی از منکر
۱۱۸	الف) مفهوم شناسی
۱۱۸	۱- معنای معروف و منکر
۱۱۹	۲- معنای امر و نهی
۱۲۰	۳- مرجع امر و نهی کننده (آمر و ناهی)
۱۲۱	ب) مبانی امر به معروف و نهی از منکر
۱۲۱	۱- مسئولیت اجتماعی انسان
۱۲۲	۲- ولایت مؤمنان در یکدیگر
۱۲۳	ج) حدود و ثغور (شرایط) امر به معروف و نهی از منکر
۱۲۳	۱- شرایط آمر و ناهي
۱۲۴	۲- شرایط شخص امر یا نهی شونده
۱۲۵	۳- شرایط مربوط به فرایند (امر به معروف و نهی از منکر)
۱۲۶	بند دوم) تبیین نقش امر به معروف و نهی از منکر در سیاست جنایی اسلام
۱۲۷	الف) مفهوم سیاست جنایی
۱۲۷	ب) کارآمدی سیاست جنایی
۱۲۷	۱- اندیشیدگی، عقلانیت و سنجیدگی در عین ابتدای بر اصول و ارزش‌ها
۱۲۸	۲- جامعیت و فراگیری در عین اولویت‌گرایی
۱۲۹	۲-۱: جامعیت در موضوع با اولویت دادن به جرایم و انحرافات مهم
۱۲۹	۲-۲: جامعیت در روش‌ها و تدابیر با تأکید بر روش‌های اصلاح‌گرایانه و پیشگیرانه
۱۳۰	۲-۳: استفاده از همه مراجع با اولویت دادن به مشارکت اجتماعی
۱۳۰	۳- حفظ اقتدار دولت و امنیت عمومی در عین رعایت حقوق و آزادی‌های فردی
۱۳۱	۴- هزینه بری اندک در عین بازدهی زیاد
۱۳۲	بند سوم: پیامدها، کارکردها و ویژگی‌های امر به معروف و نهی از منکر در سیاست جنایی اسلام
۱۳۲	الف) مقایسه امر به معروف و نهی از منکر با جامعه‌پذیری و نظارت اجتماعی

۱۳۶	ب) کارکردها و پیامدهای امر به معروف و نهی از منکر در جامعه
۱۳۶	۱- جلوگیری از پرورش و سلطه کزروان و مجرمان
۱۳۷	۲- پیشگیری از رواج نابهنجارها در جامعه
۱۳۸	۳- زمینه سازی برای رواج هنجارها و دعوت به نیکی‌ها
۱۳۸	۴) اصلاحات همه جانبه
۱۳۹	ج) ویژگی‌های منحصر به فرد امر به معروف و نهی از منکر در سیاست جنایی اسلام
۱۳۹	۱- کارآیی امر به معروف و نهی از منکر در تمامی مراحل شکل گیری عمل مجرمانه
۱۴۰	۲- امر به معروف و نهی از منکر، اصلاح گرایانه و سرکوب گرایانه
۱۴۰	۳- امر به معروف و نهی از منکر، آموزه‌ای عام و همگانی
۱۴۱	۴- حاکمیت این آموزه بر کلیه روابط اجتماعی (دولت مردان شهروندان)
۱۴۱	۵- فراگیری این آموزه نسبت به عموم انحرافات و جرایم
۱۴۲	۶- نقش مرجعی و منبریت این آموزه نسبت به سایر آموزه‌های سیاست جنایی اسلام
۱۴۳	نتیجه گیری
۱۴۵	پیشنهادهای
۱۴۷	فهرست منابع و مآخذ
۱۴۷	الف) منابع فارسی
۱۴۷	کتاب‌ها
۱۵۱	مقاله‌ها
۱۵۵	پایان نامه‌ها
۱۵۶	جزوات
۱۵۷	ب) منابع عربی
۱۵۷	ج) منابع انگلیسی

الف) بیان مسئله

سرمایه اجتماعی حاصل انباشت منابع بالقوه یا بالفعلی (مانند تخصص و مهارت‌ها) است که مربوط به مالکیت یک شبکه بادوام از روابط کم‌وبیش نهادینه‌شده در بین افرادی است که با عضویت در یک گروه ایجاد می‌شود. سرمایه اجتماعی، ابعاد و مؤلفه‌های متعددی دارد. «اعتماد» و «احترام متقابل» جزء مهم‌ترین مؤلفه‌های آن به شمار می‌آیند. تاکنون تعاریف مختلفی از سرمایه اجتماعی ارائه شده است. دکتر محمودی، سرمایه اجتماعی را اینگونه تعریف می‌کند: «ویژگی‌ها و عناصر سازمان اجتماعی مثل اعتماد، هنجارها و شبکه‌هایی که قادر به ارتقای کارکرد جامعه از طریق فراهم آوردن زمینه اعمال هماهنگ باشند».

نوآوری ایده سرمایه اجتماعی قرار دارد. این اندیشه در قالب سرمایه است. این سرمایه ماده‌ای است که سرمایه انسانی و مالی را شکل می‌دهد و با تشکیل ساختارهای منسجم، منجر به کنش سیاسی، فرهنگی و اقتصادی می‌شود. سرمایه اجتماعی حلقه مفقوده عقب افتادگی بسیاری از کشورهای به اصطلاح جهان سوم است. بی تردید این سرمایه در موفقیت یک سازمان و یک ملت اهمیت استراتژیک و ویژه‌ای دارد، اما این سرمایه زمانی از اولویت بالاتری برخوردار می‌شود که منسجم و یکپارچه باشد و این یکپارچگی در سایه همبستگی، همکاری، تعاون و اعتماد متقابل به وجود می‌آید.

همچنین باید خاطر نشان کرد که منظور از آموزه‌های دینی در این پژوهش تعالیم دین مبین اسلام است. این کتاب در صدد است تا با توجه به نشانه‌ها و تحقیقات صورت گرفته از رابطه متقابل و تنگاتنگ بین جرم و جنایت و سرمایه اجتماعی حکایت کند و تأثیر سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از جرم را بیان نماید؛ زیرا از جمله مباحث بسیار مهمی که جای بحث و بررسی

جدی دارد، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم است بنابراین ما نیز تلاش می-کنیم تا به این مهم بپردازیم که آیا افزایش جرم در جوامع می‌تواند عاملی بر کاهش سرمایه اجتماعی تلقی گردد و از طرفی افزایش سرمایه اجتماعی می‌تواند به طور چشمگیری از ارتکاب جرایم مختلف در جامعه جلوگیری کند یا خیر؟ برای پاسخ به این پرسش ما علاوه بر منظر جرم‌شناسی از طریق آموزه‌های دین اسلام نیز به دنبال پاسخ این پرسش می‌گردیم به این نحو که اولاً آیا در دین اسلام هم سرمایه اجتماعی داریم یا خیر و اگر داریم چگونه سرمایه‌های اجتماعی در اسلام نقش مثبتی در پیشگیری از جرایم ایفاء می‌کنند؟ و آیا این ادعا که دین بیشترین تأثیر را در ایجاد سرمایه اجتماعی دارد درست است یا خیر؟

(ب) ضرورت انجام پژوهش

ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی در طول تاریخ بشریت، همواره در معرض تغییر و تحول بوده است و در مورد جوامعی که صنعتی شدن و نوسازی اقتصادی را تجربه کرده‌اند، تغییرات، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی به موازات این روند فوق افزایش یافته است. کشور ما نیز در سال‌های اخیر به خاطر یکسری برنامه‌های توسعه‌شده، تغییر هنجارهای اجتماعی بوده است و با از بین رفتن هنجارهای غیررسمی اهمیت زندگی از میان رفته و تمام امور و فعالیت‌ها یکنواخت شده و نیز رضایت از زندگی کاهش یافته است. از طرف دیگر نهادهای جایگزینی نیز برای تولید این هنجارها و روابط متقابل اجتماعی در شرایط جدید جامعه ایجاد نشده است. این عامل باعث برخی از پیامدهای اجتماعی از جمله افزایش جرم و جنایت، فقر، بزهکاری و به طور کلی آسیب‌های مختلف اجتماعی در جامعه شده است و وضعیت بحرانی خاصی را برای جامعه ایجاد نموده است. زمانی نه چندان طولانی است که جامعه‌شناسان از اصطلاحی با عنوان سرمایه اجتماعی استفاده می‌کنند؛ که منظور از این اصطلاح مجموعه‌ای از قوانین، هنجارها، تعهدات (الزامات)، روابط متقابل، اعتماد متقابل، ساختارهای اجتماعی و سلسله مراتب نهادی

جامعه می‌باشد که اعضای آن را قادر به دستیابی به اهداف جمعی و فردیشان می‌سازد. نتایج تحقیقات محققان اجتماعی بیانگر این واقعیت است که با کاهش سرمایه اجتماعی، انحرافات افزایش می‌یابد و بالعکس با افزایش سرمایه اجتماعی انحرافات و جرایم نیز کاهش می‌یابد. بنابراین به لحاظ اهمیت سرمایه اجتماعی در این تحقیق سعی شده تا از منظر جرم‌شناسی و دین مبین اسلام به این مهم پرداخته شود و در ضمن بررسی گردد که تبیین‌های جرم شناختی از نقش سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از جرم تا چه حد با آموزه‌های دینی همخوانی دارد. پس تحقیقات در زمینه سرمایه اجتماعی و نقش آن در پیشگیری از جرم هرچقدر هم باشد با توجه به اهمیتی که دارد باز کم به نظر می‌رسد مخصوصاً از منظر اسلامی تحقیق در این زمینه بسیار اندک و ناپیشینه است در حالی که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی حتی پیش‌تر از مطرح شدن این اصطلاح در فرهنگ غربی در اسلام وجود داشته است و توجه به آن نیز بسیار ضروری است.

ج) سؤال‌های پژوهش

۱- سؤال‌های اصلی:

- از منظر جرم‌شناسی، سرمایه اجتماعی چه نقشی در پیشگیری از جرم ایفا می‌کند؟
- از منظر آموزه‌های دینی، سرمایه اجتماعی چه نقشی در پیشگیری از جرم ایفا می‌کند؟

۲- سؤال‌های فرعی:

- مؤلفه‌های اجتماعی سرمایه اجتماعی جهت رسیدن به اهداف موردنظر در امر پیشگیری از جرم چیست؟
- مؤلفه‌های اسلامی سرمایه اجتماعی جهت رسیدن به اهداف موردنظر در امر پیشگیری از جرم چیست؟

(د) فرضیه‌های پژوهش

۱. از منظر جرم‌شناسی تبیین‌های گوناگونی از تأثیر سرمایه اجتماعی برای کاهش میزان جرایم در جرم‌شناسی صورت گرفته است که از جمله می‌توان به تبیین هیرشی (پیوستگی)، تقویت نظارت، تعهد فرد و ... اشاره کرد.
۲. از منظر آموزه‌های اسلامی سرمایه اجتماعی در تحکیم جایگاه و موقعیت افراد و نیز مناسبات انسانی تأثیر زیادی دارد که این به نوبه‌ی خود در پیشگیری از جرایم بسیار مؤثر است.

(ه) روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش تحقیق نیز به صورت توصیفی تحلیلی است. در این روش ابتدا با مراجعه به کتب و مقالات موجود، فیش برداری‌های لازم صورت گرفته و سپس شروع به تجزیه و تحلیل مطالب موجود گردیده است. روش گردآوری اطلاعات روش کتابخانه‌ای است. در این تحقیق سعی شده است از کلیه منابع کتابخانه‌ای اعم از کتب، مجلات و نشریات استفاده شود.

(و) ساختار پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به سؤالاتی که مطرح کردیم در قالب سه فصل تنظیم گردیده است که بدین شرح است: فصل اول: کلیات که مطالبی در خصوص مفهوم‌شناسی سرمایه اجتماعی، پیشینه و مبانی جامعه‌شناختی و روانشناختی این مفهوم به اضافه‌ی مفهوم‌شناسی پیشگیری از جرم ارائه گردیده است. در فصل دوم، به نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر جرم‌شناسی و جایگاه سرمایه اجتماعی در مدل‌های مختلف پیشگیری پرداختیم. فصل سوم نیز نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم از منظر آموزه‌های دینی است که ابتدا به مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در اسلام و در مبحث بعدی به تبیین تأثیر برخی از این مؤلفه‌ها در

پیشگیری از جرم پرداخته شده است. در پایان نیز از مطالب ارائه شده نتیجه‌گیری شده است. به امید اینکه این تحقیق بتواند راه را برای تحقیقات پربارتر و مفیدتر فراهم سازد.

(ز) اهداف پژوهش

۱. بررسی راهکارهای پیشگیری از بزهکاری با توجه به نقش سرمایه اجتماعی در اسلام.
۲. بررسی راهکارهای پیشگیری از بزهکاری با توجه به نقش سرمایه اجتماعی در جرم‌شناسی.
۳. مقایسه دیدگاه اسلامی و جرم‌شناسی در خصوص تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش جرم.

(ح) پیشینه پژوهش

با جستجو و بررسی‌های صورت‌گرفته، در سایت‌های و کتابخانه‌های مختلف، در زمینه پیشینه‌ی تحقیقاتی در خصوص موضوع بررسی‌شده، نت این جانب، می‌توان به کتاب‌ها و پایان‌نامه‌های زیر اشاره کرد:

کتاب‌هایی تحت عنوان «سرمایه اجتماعی»^۱ کتاب‌هایی از این دست هر چند به نقش مستقیم سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم نمی‌پردازند ولی بستر مناسبی برای بررسی عوامل مربوط به پیشگیری از جرم به وجود می‌آورند لذا علاوه بر منابع فوق مطالعات جامعه‌شناسانه اندیشمندانی چون پیر بوردیو، جیمز کلن، رابرت پانتام و فرانسیس فوکویاما را باید به عنوان مجموعه‌ای از کارهای انجام‌شده در زمینه سرمایه اجتماعی در نظر گرفت. در خصوص سرمایه اجتماعی در ایران مقاله‌ها و پایان‌نامه‌های زیادی نگارش شده است اما در خصوص مطالعات

^۱. جان، فیلد. سرمایه اجتماعی. ترجمه‌ی غلامرضا غفاری، حسین رضائی، تهران: نشر کویر، چاپ سوم (۱۳۹۲)؛ مهدی، اختر محقق. سرمایه اجتماعی. تهران: بی‌جا: ناشر: مؤلف، چاپ اول، (۱۳۸۵).

انجام شده به شکل خاص در مورد سرمایه اجتماعی و حوزه‌ی جرم شناسی می‌توان به این موارد اشاره نمود: مقاله «سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم»^۱ و همچنین پایان‌نامه «بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرم»^۲ و پایان‌نامه «نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از وقوع جرم»^۳. در کتاب‌هایی که مخصوصاً در سالیان اخیر در زمینه پیشگیری از جرم نوشته شده است مانند کتاب «پیشگیری از جرم»^۴ به نقش مثبت این سرمایه در پیشگیری از جرم اشاره و تأکید گردیده است.

در خصوص موضوع سرمایه اجتماعی در اسلام کتاب «سرمایه اجتماعی در آموزه‌های اسلام»^۵ به بررسی ابعاد مختلف آموزه‌های دین اسلام در سرمایه اجتماعی پرداخته است. در این کتاب پس از مشخص شدن ابعاد و روایات مرتبط به این شاخص‌ها، با روش تحلیل متن، مباحث مطرح شده در قرآن، نهج البلاغه و نهج الفصاحه در موضوع سرمایه اجتماعی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و نسبت بین سرمایه اجتماعی در تعالیم اخلاقی و اعتقادی اسلام را تبیین می‌نماید. همچنین پایان‌نامه‌ای با عنوان «مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در اسلام»^۶ نوشته شده است که در آن محقق به دنبال رد پا و شانه‌های سرمایه اجتماعی در قرآن و سیره و سنت پیامبر و اهل بیت (ع) است.

^۱. غلام‌رضا، غفاری. «سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم». مجموعه مقالات همایش ملی پیشگیری از جرم، اردیبهشت ۱۳۸۸.

^۲. محمد، مبارکی. بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، (۱۳۸۳).

^۳. معصومه، کریمی نورالدین. نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از وقوع جرم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته حقوق گرایش جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران، (۱۳۹۰).

^۴. محمود مهدوی. پیشگیری از جرم. تهران: نشر سمت، چاپ اول، (۱۳۹۰).

^۵. محمد، علینی. سرمایه اجتماعی در آموزه‌های اسلامی. قم: نشر بوستان کتاب دفتر تبلیغات اسلامی قم، چاپ اول، (۱۳۹۱).

^۶. محسن، ردادی. مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در اسلام. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته معارف اسلامی و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق (ع)، (۱۳۸۶).